

Spoznavaš svojo zemljo

Do nedavnega so imeli zemljo za mrtvo stvarino, ki pač vsebuje vodo, hranilne snovi, ki jih rastline potrebujejo za rast in tvorbo plodov različne okamenine: pesek, mivko itd. ilovico in humus. Ločili so težko zemljo od lahke, suho od močvirske, rdečo od črne in mrtvo od žive. Kaj več se ljudje niso zanimali zanjo. Da ima zemlja svoje življenje, kako se spreminja in postaja iz nerodovitne rodovitna vsega tega niso vedeli. Trden gospodar, ki hoče napredovati in ume pravilno ceniti svojo roditeljico zemljo, pa mora biti o vsem dobro poučen, saj je le na ta način mogoče pravilno streči in pomagati zemlji.

Ne mislim pojasnjevati, kako je zemlja nastala, tudi ne iz česa sestoji, rad bi le, da bi tudi kmečki človek, ki je najbolj povezan z zemljo, ki jo razume in zna z njo pravilno ravnati, spoznal tajinstveno življenje zemlje, te na videz mrtve stvarine. Ko bo spoznal to, mu ne bo težko ustreči njenim zahtevam, jo bo lahko vedno spopolnjeval in na ta način zboljšal. Pri proučevanju življenja zemlje se poslužimo najboljše učiteljice narave.

Tisočletja živi gozd. Nihče ga ne okopava, nihče ne gnoji. Vendar srkajo koreninice vedno novo hrano ki jo ravno gozdna zemlja ima v preobilici. Narava sama je poskrbela za debelo plast gnoja — za listje. Nespametni so tisti, ki do golega pograbijo listje za steljo, saj tako uničijo gozdu hrano. Vsaj vsako drugo leto naj bi plast odpadlega listja zgnila na zemlji. Listje ima še drugo nalogo, da ščiti zemljo pred premočnimi zunanjimi vplivi. Pod debelo plastjo, ki jo sonce ne more izsušiti, je zemlja vedno vlažna. Rahlo listje ne brani vstopa zraku do zemeljske plasti in zemlja lahko diha. Da, zemlja diha, kakor dihajo vsa ostala živa bitja. Vase sprejema kisik in izdihava ogljenčovo kislino.

V naravi ne vidimo skoraj nikjer zemlje gole. Poleti sentijo zemeljsko površino zelene rastline, pozimi pokrijejo prst oveneli in posušeni rastlinski deli, ki poleg odeje dajejo zemlji osnovni pogoj za dobro rast — humus.

Humus je kruh za brezštevna zemeljska živa bitja, brez katerih bi bila zemlja

v resnici mrtva. Zemlja, ki je pokrita s humusom kot s kožo, sliči človeku in drugim živim bitjem, ki jim služi koža za dihanje in jih varuje silnejših zunanjih vplivov. Tudi zemeljska površina diha skozi nešteto luknjic. Vrhnja plast preprečuje, da bi se zemlja izsušila in ohranja stalno vlago in jo greje. Sončni žarki in suh veter ne moreta tako porazno osušiti zavarovane zemlje. Luknjičava prst hitro posrka vodo, ki jo shrani v globine, da jo ima vedno pri roki. To popolnost zemlje dosežemo lahko tudi sami in sicer le z delom in samo s pravilnim in neutrudljivim delom.

Cilj vsakega poljskega dela mora biti samo eden: za vsako ceno hraniti to popolnost zemlje, ali če je še ni jo doseči. Kajti le dobra zemeljska skorja z bogatim humusom je zemlja bodočnosti.

To popolnost v vrtnarstvu in poljedelstvu dosežemo le na ta način, da skrbimo, da je zemlja vedno v zelenju, da z umnim kolobarjenjem premenjavamo pridelek in skrbimo za pametno pripravljen vmesni nasad. Na ta način zatremo pogubonosno golost zemlje in skrbimo za harmonično rastlinsko odevalo.

Nadalje skrbimo za popolnost z gnojenjem: hlevskim gnojem, zelenim gnojenjem in kompostom, da zemljo pokrijemo s tem, kot jo pokriva narava sama. Na ta način poskrbimo, da pridobi zemlja na humusu, ki je neobhodno potreben za življenje njenih pomagačev. Pod hlevskim gnojem postane prst sipka kot mivka in mi pravimo, da je zemlja v zrnčastem stanju. Vendar to nima s popolnostjo še ničesar skupnega. Le z delom lahko spremenimo zrnčasto zemljo v grudičasto, ki je najpopolnejša in najboljša.

Zemlja, ki je jeseni globoko obdelana, razpade v že prej omenjeni zrnčast slog, ki nudi vse možnosti za življenje drobnih klic v zemlji, ki z vztrajnim delom združujejo drobne delce zemlje s humusom in jih zlepijo s svojim sluzom v manjše grudice, ki tvorijo popolnost in zrelost zemlje. Kako žive, delujejo in kako jih pri življenju ohranjamo o tem pa prihodnjič.

Naročajte »DOMOLJUBA«

SADNI VRT

Sadjarjevo leto

Uvod.

Kar moreš, to moraš

Pri vseh kmetijskih sadežih, pa naj si bo pri žitu ali krompirju, ali pri zelju ali pri grozdju, pa tudi pri živini se vsaj kolikor toliko gleda in na to dela, da je pridelek in priredek čim obilnejši in čim boljši. Menda ni nikomur vseeno, če je krompirja veliko ali malo, če je droben ali debel, če je vinska letina dobra ali slaba. Zato pa kmet vsako leto v potu svojega obraza zemljo obdeluje, gnoji, sadeže skrbno neguje, pridelek pravočasno in skrbno spravlja in kar moči koristno uporablja.

Prav tako! Kar moremo, to tudi moramo. To smo dolžni sebi in svojemu rodu.

Je pa med sadeži v našem kmetijstvu pridelek, za katerega se malokdo kaj pridela. Ta pridelek je sadje — jabolka, hruške, češnje itd. Večina se zadovolji s pridelkom, kakršen se pač naredi sam od sebe. Koliko ga je in kakšen je, za to se le malokdo briga. Zakaj je tako? Zato, ker večina misli, da sadnega drevja ni treba obdelovati. In prav zato je vse naše drevje premalo, ali ponekod celo prav nič obdelano in zato tudi pridelek niti glede količine niti glede kakovosti ne ustreza zahtevam in potrebam sedanjega časa.

Namizno sadje — in tega nam manjka — ne zraste samo, ampak treba ga je pridelati. Sadno drevje, ki naj daje reden, obilen in kakovostno neoporečen pridelek, moramo skozi vse leto primerno obdelovati in negovati. To obdelovanje in negovanje obsega razna dela, katerih vsako se mora opraviti v določenem letnem času. Največ sadjarskih opravil pade v zimsko in spomladansko dobo, kar je za naše kmetovalce — sadjarje ugodno. Važna in neizogibna opravila v sadovnjaku so pa tudi poleti in na jesen. Ni torej dovolj, ako vemo: to in ono moramo v sadovnjaku opraviti, ampak točno je treba tudi vedeti, kdaj je najugodnejši čas, da se delo s pridom opravi.

Da vsaj najvažnejših in neogibno potrebnih del ne prezremo ali ne zamudimo, bomo v kratkih stavkih navedli vsak mesec posebej, kaj se v doličnem času brez večje ali manjše škode ne sme odložiti na

prihodnji mesec ali celo opustiti. Opozoriti hočemo pa samo na tista dela, ki jih vsak gospodar zmore z majhnim trudom in kolikor mogoče z majhnimi stroški in ki se bodo gotovo izplačala, ako bodo izvedena pravilno in o pravem času. Še enkrat poudarjamo: Kar moreš, to moraš!

Januar

Kar danes lahko storiš, ne odlašaj na jutri!

Res je sicer da so zimska dela v sadovnjaku odvisna od vremena. Ob hudem mrazu, ali ko zapade debel sneg, je vsako delo na sadnem drevju zelo otežkočeno. Ko pa se vreme ustane in se proti koncu meseca tudi dan že nekoliko nategne, se pa že lahko opravi marsikaj.

Januar je doba za rezanje cepičev. Sedaj drevje počiva, pretakanje sokov je popolnoma zastalo. V tem času rezani cepiči se zanesljivo lahko hranijo tja do konec maja. Še posebno važno je, da takoj sedaj narežemo cepiče od češenj, kajti pozneje rezani se težko primejo. Cepiče režimo le od odraslih, zdravih in rodovitnih dreves, in le od tistih sort, ki v dotičnem kraju najbolje uspevajo. Narezane cepiče zvežimo — vsako vrsto zase — v butarice in zaznamujemo sorto na etiketi s pravim imenom. Spravimo jih na senčnem prostoru v zemljo ter jih pokrijemo z listjem. Tudi pod snegom se do pomladi izvrstno ohranijo. Sedaj je čas, da pripravimo vse orodje in potrebščine za precepljanje in škropljenje sadnega drevja. Drevesna žagica, oster nož, škarje, trgulja za debela in jeklene ščeti — to je najvažnejše sadjarsko orodje, ki ga je treba pripraviti pozimi. Zveplenoapnena brozga, cepilna smola, tobačni izvleček, pa seveda tudi dobra škropilnica so pa potrebščine, brez katerih je sodobna nega sadnega drevja nemogoča.

Ptice pevke, te naše najboljše pomočnice v boju s sadnimi zajedavci, ta mesec največ trpe. Priredimo jim krmilnice in jim pokladajmo, zlasti kadar zapade nov sneg, kar koli premoremo: suh, zdrobljen kruh, koruzen zdrob, konopljeno in sončnično seme, proso itd. Jako jim prija tudi vsakovrstna mesnina in mast, ki ni za drugo rabo. — Zajec že gospodari po nezavarovanih sadovnjakih. Kdor še ni zavaroval mladih jablan, naj pohiti, če ni že pozno. Oglošana mesta zamažite čimprej s cepilno smolo! Če le mogoče, odžagajte še ta mesec drevje, ki ga nameravate pomladiti ali precepiti.

POLJE IN TRAVNIK

To jesen in zimo smo imeli dovolj časa in lepo priliko za razvažanje gnojia in sprašenje njiv. Na žalost se to osnovno načelo uspešnega obdelovanja zemlje pri nas prav malo upošteva. Redko katera njiva je lepo sprašena. Je sto izgovorov, zakaj se to ni napravilo. V tem oziru smo zakrknjeni strokovni grešniki. Včasih se že v januarju dogodi, da sneg skupni in se zemlja odtaja. Kdor ni v jeseni njiv sprašil, naj to v takem primeru nemudoma stori, ker surove brazde na ta način razzebejo in nam na spomlad delo znatno olajšajo. Drugače vozimo gnoj na kupe, da ga ob priliki hitro po njivah razvozimo. Popravljamo orodje in stroje, čistimo in odbiramo seme za spomladansko setev (trieriranje ovsca, prebiranje fižola, koruze za seme itd.).

Verjetno je, da bo nastopil še hujši mraz, zato je treba pregledati podsignice, krompirja, repe in pese. Ako se je bati, da bi korenjstvo zmrznilo v podsignicah, jih je treba še z zemljo ogrniti. Tudi okna na kletih, kjer hranimo okopavine, je treba pregledati, da so dobro zaprta in zapažena. Kdor ima slamo ali seno v oslicah, jih mora pregledati, da kje ne zatekajo. Mesta, kjer kupi zatekajo, je treba zdraviti in prekriti.

Mesec januar je najpripravnější čas za spravlanje drv iz gozda domov, ko nimajo ljudje in živina na polju dela. Krčimo in trebimo grmovje ob cestah, potih in njivah. Popravljamo ceste ter jih navažamo z gramozom. V januarju skušajmo končati vsa ona dela na posestvu, katera ne spadajo k obdelovalnim delom naših travniških in njivskih kultur, vendar pa v veliki meri pripo-

morejo do lažjega gospodarstva in do višjih pridelkov.

Koristno je tudi, da skrbimo v tem mrzlem času za krmljenje koristnih ptic in da zatiramo škodljive ptice. Ozimne so lepo razvite, dobro obrasle in so jih mnogi popasli, kar je bilo umestno, da ne bi posevki pod snegom segnili. Na gnojenje z umetnimi gnojili ne pozabimo. Čas je za gnojenje detelj s kostno moko in ko bo prišla kalijeve sol, tudi s to, vsaj 300—400 kg kostne moke in 200 kg kalijeve soli na 1 ha. Odbirajmo in čistimo žita za spomladansko setev.

Vinogradništvo

V vinogradu meseca januarja delo večinoma počiva. Ako smo okopali vinograd jeseni, bo mraz zemljo lepo razdrobil, pa tudi zimska vlaga bo v taki zemlji ostala bolj ohranjena. Pač pa lahko še v tem mesecu zemljišče, kjer mislimo obnoviti vinograd, prerigolamo vanj 80 cm globoko. Pri rigolanju v mesecu januarju pazimo posebno, da ne spravimo snega na dno jarkov. Zmrzel sneg bi oviral pomladi segrevanje zemlje. Tudi ne smemo pustiti zmrzlo zemljo v velikih kepah na dnu jarkov, temveč moramo kepe razbiti.

Sedaj je čas, da pregledamo vse vinogradno orodje, pokvarjeno si popravimo, manjkajoče pa si nabavimo. Zlasti pregledajmo vinogradniške škropilnike in žveplalnike, da bodo poleti, ko jih bomo rabili, v redu.

V kleti zalivamo posodo in pazimo, da je vedno polna. Sod, iz katerega jemljemo vino za zalij, moramo od časa do časa zažveplati z vrha. Prazno posodo žveplamo.

PRI ČEBELICAH

Sedaj uživajo čebele zimski mir, ki jim ga čebelar ne sme z ničemer kratiti. Paziti mora tudi, da jim ga ne krati kakšna žival, zlasti rovkca (majhna miška), ki se pozimi kaj rada zmuzne skozi premalo zavarovano žrelo v panj in pobira najprej mrtvice po tleh, potlej se pa loti tudi živih čebel. Če bi nič druge škode ne naredila, bi še ne bilo tako nevarno. A glavno je, da silno vznemirja prezimujočo družino, ki jo zaradi tega kaj rada napade kakšna bolezen, posebno

griža. Zato pazimo, da bodo čebelne družine res uživale vsestranski mir.

Ako se bo v januarju vreme za kak dan ožujilo, se bodo zimske gručice v panjih razrahljale in čebele bodo zletele na trebež; kdor ima vrhove panjev privihane, naj jih ob ugodnem vremenu odviha in spusti žival na prosto, da se očisti.

V nekaterih družinah se konec januarja — če ni prav zelo zmrzlo — že pojavi zalega, ki potrebuje posebno top-

loto za razvoj. Zato je treba panje res toplo odeti, da se v gnezdu varuje toplota. Kdor bi bil v skrbeh, da njegove čebele ne bodo imele dovolj hrane, naj prvo ugodno priliko porabi, da družine dokrmi s sladkorjem (melitozo). Vsaka ohranjena čebelna družina bo v tem letu veliko vredna. Sedaj je poskrbljeno, da

ŽIVINOREJA

Po lanskem letu, ki je bilo več ali manj usodno za našo živinorejo, je treba v novem letu gledati na to, da z razpoložljivo krmo, ki jo je ostalo malo, skrajno skrbno razpolagamo. V hlevih ohranimo glavno jedro plemenskih živali, ki nam ohranijo rod za naprej in bo treba tudi vsa boljša teleta rediti, da nam ne ostanejo hlevi prazni. Razmere časa nas ne smejo v tem prav nič ovirati. Po vojni bo živine malo in bo zelo draga, posebno plemenska. Mila jesen in zima nam je bila pri prehrani na paši in pri napajanju živine na prostem naklonjena. Tudi pozimi je treba živino temeljito čistiti in hleve zračiti, ter jih dobro nastiljati. Nastilj se je lahko napravil, kdor je le hotel. Tudi gnoja bomo lahko dovolj napravili.

Isto velja tudi za prašičjerejo in perutnino. Zaradi pomanjkanja močne krme izkoristimo luščine fižola, suho cimo in sempir, ter na drobno razrezano deteljo. Vse pšparjeno in zmešano z nekaj kuhe in obode živalim prav pride. Ne pozabimo, da je tem živalim potrebna dobra, čista voda. Zlasti pazimo na snago pri živini in v hlevu. Hlevi so navadno zatohli, smrdljivi in polni gnoja, večasih od vsega tedna. Živina je nesnažna in razen tega še slabo krmljena. V takih razmerah ne more biti odporna proti boleznim, se hitro prehladi in je zelo dovzetna za razne kužne bolezni, zato moramo živino, da bo zdrava, odporna in da bo dobro napredovala, primerno krmiti s tečno mešano krmo, gnoj dnevno izvažati iz hleva in vsak dan živali temeljito očistiti. Le na ta način bomo imeli zdravo in dobičkanosno živino. Ker je živina v zimskem času stalno v hlevu, je boljše, da jo napajamo zunaj (pri potoku), če niso tla ledena, da se živina sprehodi — pregiblje in da med tem časom prezračimo hlev. Ob ugodnem vremenu pa spuščajmo živino v tekališče (posebno mlado), da se tam razgiblje in naužije svežega zraka.

Surovo meso ostane dalj časa sveže, če ga zdrgneš s kisom. Tako postane tudi bolj mehko.

bo vsak čebelar za svoje čebele lahko dobil vsaj nekaj malega sladkorja pri Čebelarskem društvu, in sicer preko svoje podružnice. Skrbite samo, da bo sladkor potrebnim družinam dodan pravočasno in pravilno. Še enkrat ponavljamo: vsaka čebelna družina je veliko vredna.

Kakšna je naša govedoreja

— III.

Bivša svetovna vojna je tudi v tem okolišču napravila svoje. Res da je po za slugi krajevnih činiteljev ostala zadružna mlekarica na Vrhniki, vendar se po vojni dalj časa ni dovolj pazilo na odbiro živine. Splošno je prevladovalo mnenje, da se ta mali simentalški okolišč v neposredni bližini Ljubljane ne bo mogel vzdržati; zato so ves ta okolišč dodelili sivi živini, vendar pa se je dovolila prehodna doba. Tako so se še nadalje licencovali priljubljeni šeki.

— Popreje sem omenil, da se je pred svetovno vojno začelo intenzivno pospeševati mlekarstvo tudi na Dolenjskem, in s tem tudi živinoreja. Da se izboljša živina čim hitreje, zlasti pa, da bi se dvignila produkcija mleka, so tedanje oblasti skušale to doseči z uvozom sive alpske živine. Predvsem so uvažali bike, ter jih dodeljevali novim ustanovljenim zadrugam. Svetovna vojna je prekinila započeto delo. Kmalu po svetovni vojni je nastalo veliko povpraševanje po plemenskem blagu, predvsem po mladih bičkih. Vzreja mlade domače živine je bila od nekdaj udomačena na Dolenjskem. Jasno je, da so se tedaj naši dolenjski živinorejci poprijeli z vso ljubeznijo vzreje bičkov. To je dalo tudi pobudo živinorejskim zadrugam, da dela niso popolnoma opustile, zlasti v Dobropoljski dolini in v okolici Vel. Lašč. Kmalu se je začelo intenzivno delo za dvig dolenjske živinoreje. Stare živinorejske zadruge so se obnovile, postavil se je rejski cilj: vzgojiti zdravo in odporno, hitro rastno živino, ki bo zlasti sposobna za vožnjo, bo istočasno mlečna, ter dajala dobro meso, skratka po načrtu odbirati za pleme najboljšje živali, jih križati med seboj, ter pravilno vzrediti, in dobiti na ta način žival s sestavljenimi lastnostmi, kakršno zahteva naša mala dolenjska kmetija.

V vsako hišo »Domoljuba!